

ЕВАЛУАЦИЈА ЗА РИЗИЦИТЕ ВО БАНКАРСКИОТ СИСТЕМ НА РС МАКЕДОНИЈА ВО ПЕРИОДОТ ОД 2020 ДО 2021 ГОДИНА

Марија Гогова Самоников¹, Викторија Јосифова²

¹ Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
marija.gogova@ugd.edu.mk

² Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
viktorija.083762@student.ugd.edu.mk

Апстракт: Банкарскиот сектор се стреми кон оптимална профитабилност, меѓутоа е изложен на различни видови ризици кои се присутни во работењето на финансиските институции. Банките за да избегнат финансиска криза мораат да ги проценат ризиците, сè со цел нивно полесно справување и остварување максимална продуктивност во своето континуирано работење.

Ниеден бизнис не е имун на значајните нивоа на неизвесност, па така и банкарскиот сектор. Континуираните глобални предизвици и потенцијалната егзистенцијална закана предизвикана од пандемија ковид – 19, политичката поделеност, социјалните и економските немири, менувањето на преференциите на клиентите и демографијата, промена на каматните стапки, промена на депозитите, имиграциските предизвици и многу други, се значајни двигатели на ризик кои придонесуваат за значителни нивоа на несигурност.

Банките како финансиски институции во Република Северна Македонија се изложени на голем број ризици, а тоа посебно се забележува во 2020 година со појавата на пандемијата, која имаше влијание врз целокупната економија. Во 2021 година веќе се забележани повисоки показатели со што профитабилноста во банкарскиот систем се зголемува.

Клучни зборови: *банкарски систем, ризици, каматни стапки, неизвесност, пандемија, несигурност*

EVALUATION OF THE RISKS IN THE BANKING SYSTEM OF NORTH MACEDONIA IN THE PERIOD FROM 2020 TO 2021

Marija Gogova Samonikov¹, Viktorija Josifova²

¹ Faculty of Economics, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
marija.gogova@ugd.edu.mk

² Faculty of Economics, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
viktorija.083762@student.ugd.edu.mk

Abstract: The banking sector strives for optimal profitability, however, it is exposed to various types of risks that are present in the operation of financial institutions. In order to

avoid a financial crisis, banks must assess the risks, in order to deal with them more easily and achieve maximum productivity in their continuous operations.

No business is immune to significant levels of uncertainty, including the banking sector. Ongoing global challenges and the potential existential threat posed by the covid-19 pandemic, political division, social and economic unrest, changing customer preferences and demographics, changing interest rates, changing deposits, immigration challenges and many others are significant risk drivers. which contribute to significant levels of uncertainty.

Banks as financial institutions in the Republic of North Macedonia are exposed to a large number of risks, and this is especially noticeable in 2020 with the emergence of the pandemic, which had an impact on the entire economy. In 2021, higher indicators have already been recorded, which increases profitability in the banking system.

Key words: *banking system, risks, interest rates, uncertainty, pandemic, suspense*

1. Вовед

Сè поновите промени во банкарското опкружување (дерегулација, глобализација, конгломерација итн.) поставуваат сериозни предизвици од аспект на ризиците пред банките, но истовремено се понудени и продуктивни можности.

Во овој труд се разработени видовите ризици во банкарскиот систем во РС Македонија. Овде најпрво се дадени петте главни ризици кои се најзастапени кај банките со соодветна анализа. Анализата започнува со ризиците, и тоа секој ризик поодделно, напоредно за 2020 и 2021 година. Од оваа анализа може да се согледаат промените од една во друга година. Кредитниот ризик е можност за загуба што произлегува од неуспехот на заемопримачот да врати заем или да ги исполни договорните обврски. Традиционално, тоа се однесува на ризикот банките да не ја добијат главнината и каматата, и тоа ќе резултира со прекин на паричните текови и зголемени трошоци за наплата. Ликвидносен ризик е неспособноста на банката навремено да ги исполни своите доспеани обврски за плаќање или доколку тоа не можат да го извршат по одржливи трошоци, и со тоа се загрозува нејзината финансиска состојба или постоење. Валутниот ризик, или ризикот од девизниот курс, се однесува на изложеноста со која се соочуваат инвеститорите или компаниите, банките кои работат низ различни земји, во однос на непредвидливи добивки или загуби поради промените во вредноста на една валута во однос на друга валута. Каматниот ризик во портфолијата на банките во главно, се однесува на тековниот или потенцијалниот ризик за капиталот и заработката на банката што произлегува од негативните движења на каматните стапки кои влијаат на позициите на банкарските портфолија. Ризик од несолвентност за една банка значи дека таа не може да ги отплати своите штедачи, бидејќи нејзините обврски се поголеми од нејзините средства. Ефектот што го има банката ако стане несолвентна зависи од достапноста на осигурувањето на депозитите. Во вториот дел се дадени графички анализи за сите овие ризици во РС Македонија во периодот од 2020 до 2021 година.

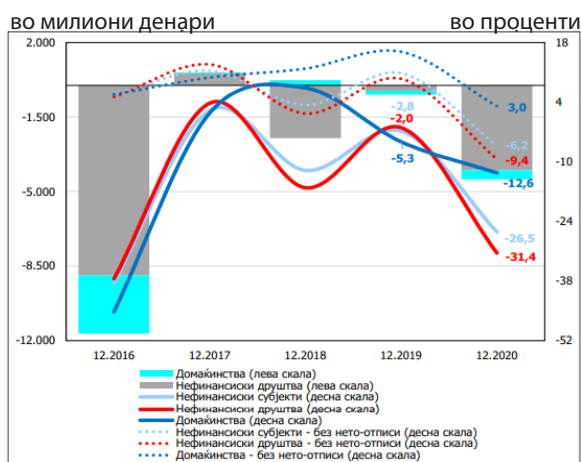
Заклучокот, ја опфаќа поврзаноста на сите овие ризици меѓу себе и дава целосна слика за тоа кои ризици бележат подобрување. Од разновидните предизвици со кои се соочува банкарскиот систем заклучуваме дека соодветно успева да одговори и да се справи со ризиците.

1.1 Евалуација за ризиците во банкарскиот систем на РСМ во периодот 2020 година корелативно со 2021 година

Кредитен ризик во 2020 година

Поради пандемијата условите за работење на реалниот сектор се многу потешки, со што кредитниот ризик на кој се изложени банките станува уште позначен. Кредитниот ризик е намален во 2020 година, поради влијание на повеќе фактори, а како резултат на пониското ниво на нефункционалните кредити.¹ Намалувањето на нефункционалните кредити е под влијание на регулаторната мерка за задолжителен отпис на целосно резервираните нефункционални кредити. Во 2020 година, нефункционалните кредити се намалија за 26,5%, со што се намали и стапката на нефункционалните кредити на нефинансискиот сектор до историски најниското ниво од 3,4%. Од секторски аспект, падот на нефункционалните кредити беше многу позастапен кај корпоративните кредити (-31,4%), но и кај кредитите на домаќинствата (-12,6%). Учеството на нефункционалните во вкупните кредити на нефинансиските друштва бележи подобрување за 2,5 проценти.

Графикон бр. 1. Годишна промена на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти

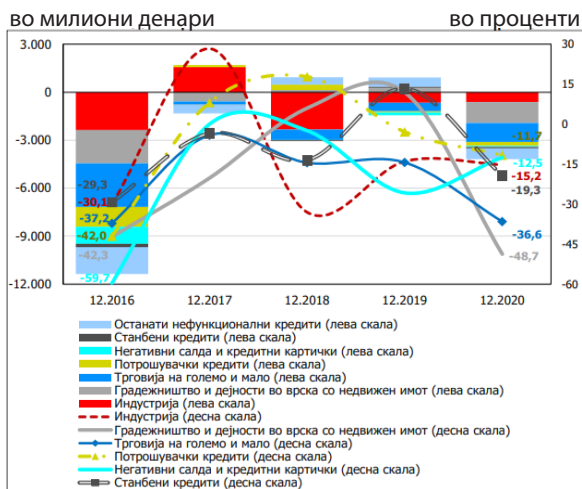

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

¹ Нефункционалните кредити најчесто се дефинираат како кредити кај коишто има доцнење во отплатите од страна на клиентот, што најчесто е одредено како доцнење од 90 дена и повеќе.

Намаленото создавање нови нефункционални кредити во 2020 година во еден дел се должи на одобриениот мораториум² за околу 40% од кредитното портфолио на банките.

Графикон бр. 2. Годишна промена на нефункционалните кредити по одделни дејности (нефинансиски друштва) и кредитни производи (домаќинства)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Намалувањето на обемот на нефункционалните кредити главно произлегува од нивното намалување кај претпријатијата (за 3.999 милиони денари, или 31,4%). Намалувањето на нефункционалните кредити има кај речиси сите економски дејности, со најголем пад кај клиентите од „индустријата“, градежниот сектор, трговската дејност.³

Кредитен ризик во 2021 година

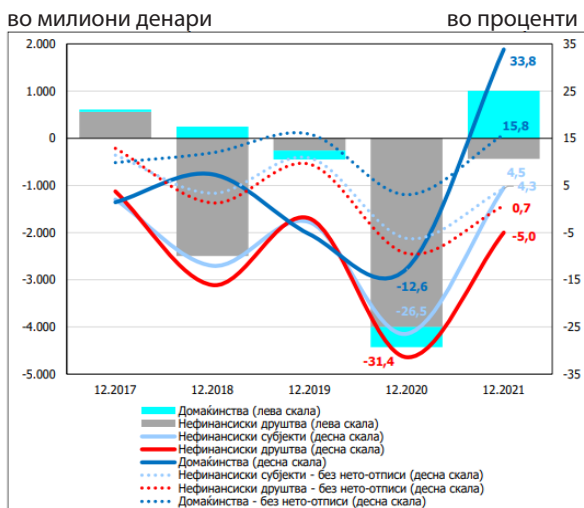
И покрај неизвесностите поврзани со случувањата околу пандемијата на вирусот на ковид-19, во текот на 2021 година, квалитетот на кредитното портфолио на банките е одржан. Стапката на нефункционални кредити се намали до историски најниското ниво од 3,2%, коешто е пониско во споредба и со претпандемичниот период. Од секторски аспект, растот на нефункционалните кредити беше концентриран кај кредитите на домаќинствата, додека нефункционалните корпоративни кредити се намалија. Со тоа, соодносот меѓу нефункционалните и вкупните кредити на домаќинствата се влоши за 0,4

² Законски одредено одлагање, поместување на рокот за плаќање на долгови во вонредни услови.

³ НБРМ, Извештај за ризиците во банкарскиот систем на Република Северна Македонија за 2020 година.

процентни поени и достигна 2%, додека во портфолиото на корпоративните кредити ова учество се намали до историски најниското ниво од 4,5%.

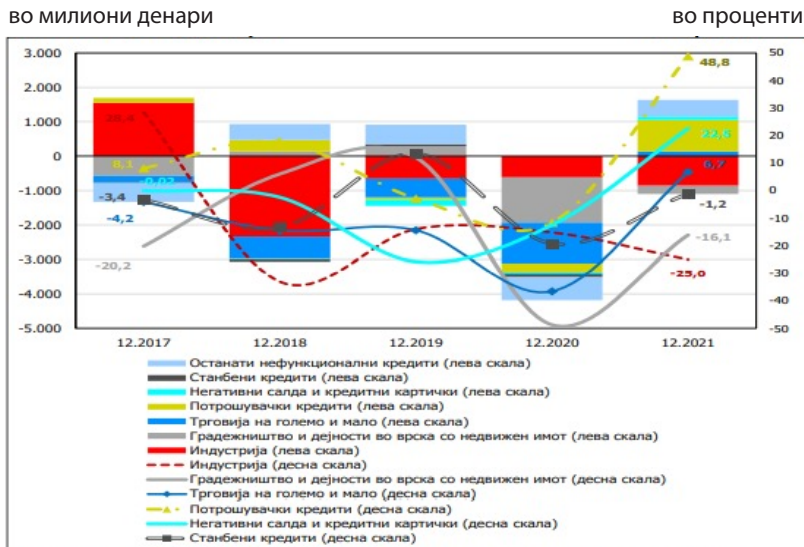
Графикон бр. 3. Годишна промена на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Заклучно со 31.12.2021 година, грејс-периодот истече кај речиси сите кредити на коишто им беше одобрен (99,9%). Со тоа, отплатите на сите кредити треба да се вршат согласно со „редовните“, договорни кредитни услови. Од втората половина на 2021 година и со почетокот на 2022 година, окружувањето во коешто функционира домашниот банкарски систем уште повеќе се усложни, со што се зголеми и бројот на фактори коишто може да влијаат врз кредитоспособноста на клиентите на банките и последователно врз нивоата на остварување на кредитниот ризик.

Графикон бр. 4. Годишна промена на нефункционалните кредити по одделни дејности (нефинансиски друштва) и кредитни производи (домаќинства)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Растот на нефункционалните кредити на домаќинствата речиси во целост им се припишува на нефункционалните потрошувачки кредити, коишто се зголемија за речиси половина (48,8%) или за 913 милиони денари, а раст од 101 милион денари, или за 42,6% бележат и нефункционалните побарувања врз основа на кредитни картички. На крајот на 2021 година овие нефункционални кредити зафаќаат 57,3% од вкупните нефункционални кредити на домаќинствата.⁴

Ликвидносен ризик во 2020 година

Во 2020 година, македонските банки одржаа стабилна и солидна ликвидносна позиција, што е еден од главните столбови на стабилноста на банкарскиот систем, дури и во кризни услови, поради здравствената и економска криза предизвикана од пандемијата. Во услови на кога има солиден раст на депозитниот потенцијал, вкупните ликвидни средства се зголемија и во 2020 година, меѓутоа забавено.

⁴ НБРМ, Извештај за ризиците во банкарскиот систем на Република Северна Македонија за 2021 година.

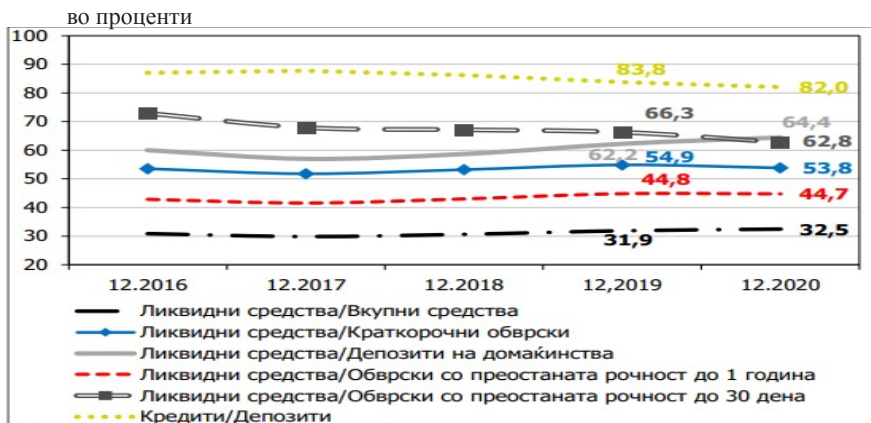
Графикон бр. 5. Ликвидни средства, структура и промена во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

На крајот од 2020 година, вкупните ликвидни средства на банкарскиот систем се 186.240 милиони денари и има годишен раст од 8,2%, што претставува извесно забавување, во споредба со годишниот раст во 2019 година.

Графикон бр. 6. Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

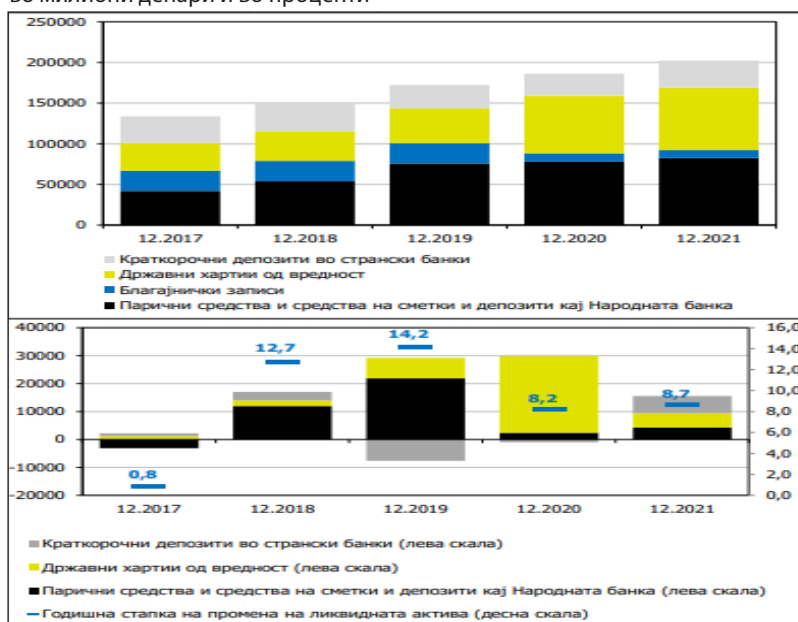
Во 2020 година, во услови на забавен раст на ликвидните средства на македонскиот банкарски систем, показателите за ликвидноста прикажаа дивергентни движења, но се задржаа на задоволително ниво.⁵

Ликвидносен ризик во 2021 година

Банките во 2021 година имаат солиден обем на ликвидни средства, кој овозможува ликвидносниот ризик да биде во прифатливи рамки, без загрижувачка појава на ликвидносни притисоци. Стабилната ликвидност претставува еден од главните столбови на стабилноста на банкарскиот систем во целина, којшто е особено важен во кризни услови. Во 2021 година, и покрај неизвесностите предизвикани од корона-вирусот, а надополнети со енергетската криза којашто се засили при крајот на годината, како и повисоките стапки на инфлација, македонските банки одржаа стабилна и солидна ликвидносна позиција. При солиден раст на депозитниот потенцијал, вкупните ликвидни средства се зголемија во 2021 година, и тоа забрзано.

Графикон бр. 7. Ликвидни средства, структура (горе) и промена (долу)

во милиони денари и во проценти

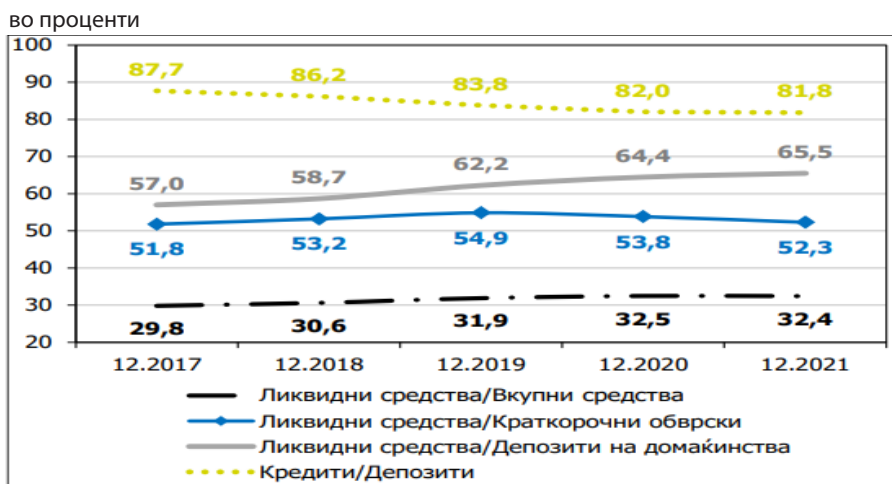
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

⁵ НБРМ, Извештај за ризиците во банкарскиот систем на Република Северна Македонија за 2020 година.

На крајот од 2021 година, вкупните ликвидни средства на банкарскиот систем изнесуваат 202.360 милиони денари и забележаа годишен раст (од 8,7% или за 16.120 милиони денари), којшто е повисок во споредба со годишниот раст остварен во 2020 година (од 8,2%).

Со исклучок на пласманите во благајнички записи, коишто се речиси непроменети, останатите финансиски инструменти коишто ги сочинуваат ликвидните средства бележат годишен пад.

Графикон бр. 8. Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Во 2021 година, во услови на понатамошен раст на ликвидните средства на банкарскиот систем, показателите за ликвидноста се задржаа на стабилно и задоволително ниво.⁶

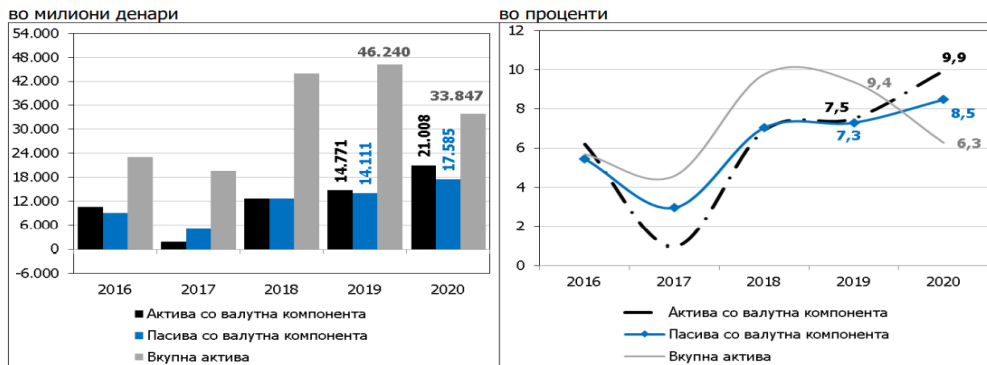
Валутен ризик во 2020 година

Во 2020 година, банкарскиот систем ја зголеми директната изложеност на валутниот ризик, што се согледува преку растот на соодносот меѓу отворената девизна позиција и сопствените средства, како и преку растот на учеството на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства. И покрај тоа, нивото на оваа изложеност и натаму е умерено и во рамките на пропишаниот лимит. По подолг период на постојан пад, нивото на евроизација мерено преку учествата на активата и пасивата со валутна компонента во вкупната актива, односно пасива, бележи извесен раст, најмногу поради

⁶ НБРМ, Извештај за ризиците во банкарскиот систем на Република Северна Македонија за 2021 година.

повисоките пласмани во еврообврзниците. Индиректната изложеност на валутниот ризик, којашто произлегува од присуството на кредити со валутна компонента во кредитните портфолија на банките, не бележи позначителни промени и и натаму е на релативно високо ниво. Анализирани по одделна банка, на 31.12.2020 година, сите банки беа усогласени со пропишаниот лимит од 30% за соодносот на агрегатната девизна позиција и сопствените средства.

Графикон бр. 9. Годишна промена на вкупната актива, активата со валутна компонента и пасивата со валутна компонента, во износи (лево) и во проценти (десно)

Извор: Народната банка, односно извештајот за отворена девизна позиција врз основа на податоците доставени од страна на банките

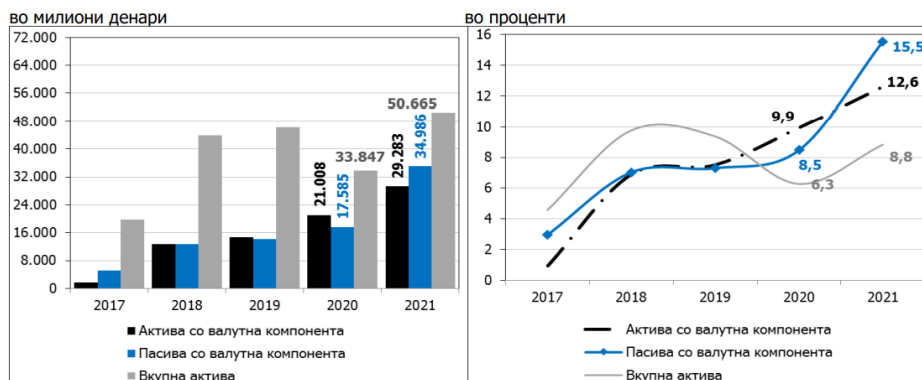
На 31.12.2020 година, јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента беше позитивен и изнесуваше 7.391 милион денари, што претставува годишен раст за високи 86,3%, или за 3.423 милиони денари.⁷

Валутен ризик во 2021 година

Во 2021 година, банкарскиот систем ја намали изложеноста на валутен ризик, отсликано преку понискиот сооднос меѓу отворената девизна позиција и сопствените средства, како и преку помалото учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства. Анализирани по одделна банка, на 31.12.2021 година, сите банки беа усогласени со пропишаниот лимит од 30% за соодносот на агрегатната девизна позиција и сопствените средства. По подолг период на речиси постојано намалување, нивото на евроизација, мерено преку учествата на активата и пасивата со валутна компонента во вкупната актива, односно пасива, бележи раст втора година по ред. Наспроти тоа, учеството на кредитите со валутна компонента во вкупните кредити на нефинансискиот сектор се намали на годишна основа, иако и натаму е високо и индиректно ги изложува банките на валутен ризик.

⁷ НРРМ, Извештај за ризиците во банкарскиот систем на Република Северна Македонија за 2020 година.

Графикон бр. 10. Годишна промена на вкупната актива, активата со валутна компонента и пасивата со валутна компонента, во износи (лево) и во проценти (десно)

Извор: Народната банка, односно извештајот за отворена девизна позиција врз основа на податоците доставени од страна на банките

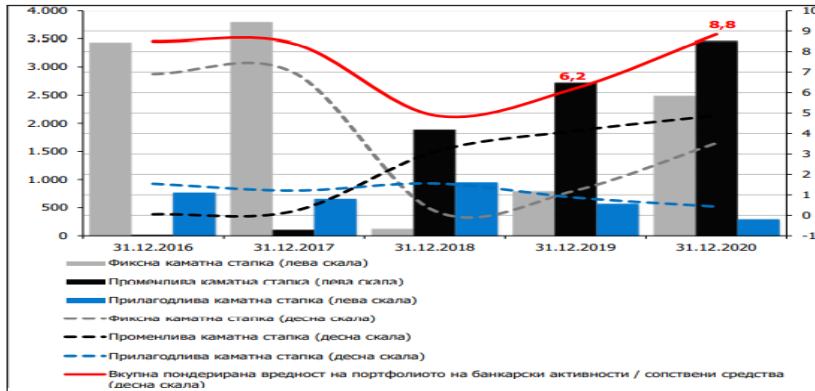
На 31.12.2021 година, јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента беше позитивен и изнесуваше 1.688 милиони денари, што претставува годишно намалување за значителни 77,2%, или за 5.703 милиони денари.⁸

Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности во 2020 година

На крајот на 2020 година, пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности, како мерка за изложеноста на ризикот од промена на каматните стапки, бележи зголемување, како во апсолутен износ, така и во однос на сопствените средства на банкарскиот систем. Банкарскиот систем, на агрегирана основа и понатаму е изложен на ризик од намалување на каматните стапки, со оглед на позитивниот вкупен јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски. Значителното присуство на кредитите со прилагодливи и променливи каматни стапки и натаму ја истакнува индиректната изложеност на ризикот од зголемување на каматните стапки.

⁸ НБРМ, Извештај за ризиците во банкарскиот систем на Република Северна Македонија за 2021 година.

Графикон бр. 11. Вкупна пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности* според тип на каматна стапка, во апсолутен износ (лева скала) и во однос на сопствените средства (десна скала) во милиони денари во проценти

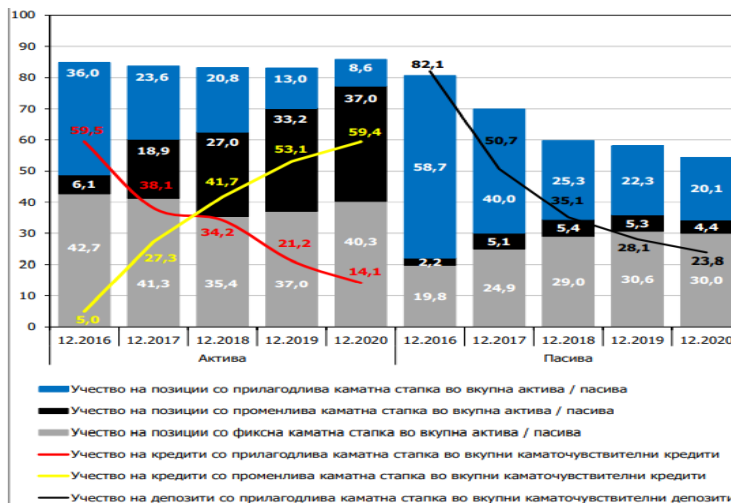

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности, забележа висок годишен раст од 52,5%, или за 2.147 милиони денари, достигнувајќи ниво од 8,8% од сопствените средства на банкарскиот систем (6,2% на крајот од 2019 година). По одделна банка, овој сооднос се движи во интервалот од 0,5% до 16%, што е под нивото од пропишаните 20%.

Во 2020 година, оствареното ниво на соодносот меѓу нето пондерирана позиција и сопствените средства го надмина пресметаниот просек од овој показател за последните 5 години и се доближи до максималното ниво забележано во последните 5 години.

Графикон бр. 12. Структура на активата и пасивата, според типот на каматна стапка во проценти

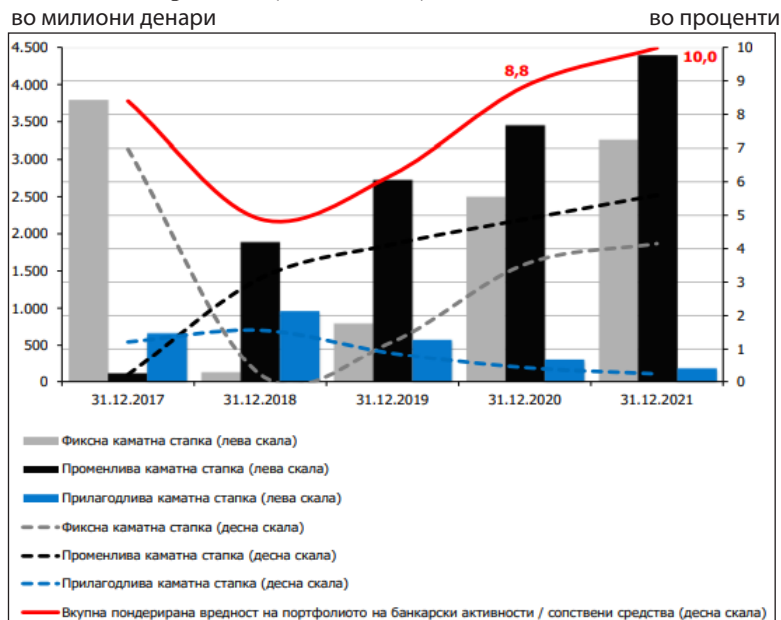
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Индириктната изложеност на ризикот од зголемување на каматните стапки, којашто произлегува од присуството на кредити со променлива и прилагодлива каматна стапка и натаму е значителна и забележа извесно зголемување во 2020 година. На 31.12.2020 година, збирното учество на овие кредити во вкупните кредити изнесува 73,5% (74,3% на 31.12.2019 година), при што 59,4% од вкупните кредити имаат променлива каматна стапка, додека 14,1% се со прилагодлива каматна стапка.⁹

Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности во 2021 година

На крајот на 2021 година, пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности, како мерка за изложеноста на ризикот од промена на каматните стапки, бележи зголемување, како во апсолутен износ, така и во однос на сопствените средства на банкарскиот систем. На агрегирана основа, банкарскиот систем и понатаму е изложен на ризик од намалување на каматните стапки, со оглед на позитивниот вкупен јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски.

Графикон бр. 13. Вкупна пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности* според тип на каматна стапка, во апсолутен износ (лева скала) и во однос на сопствените средства (десна скала)

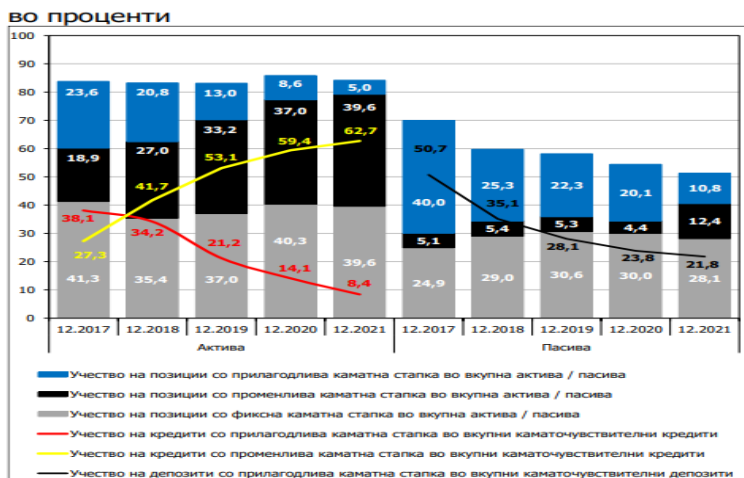

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

⁹ НБРМ, Извештај за ризиците во банкарскиот систем на Република Северна Македонија за 2020 година.

Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности, забележа годишен раст од 25,4%, или за 1.583 милиони денари, достигнувајќи ниво од 10,0% од сопствените средства на банкарскиот систем (8,8% на крајот од 2020 година). По одделна банка, овој сооднос се движи во интервалот од 0,5% до 16,8%, што е под нивото од пропишаните 20%. По одделна банка, овој сооднос се движи во интервалот од 0,5% до 16,8%, што е под нивото од пропишаните 20%. Според типот на каматната стапка, се зголемуваат пондерираните вредности на портфолијата со фиксна каматна стапка (за 759 милиони денари, или за 30,5%) и со променлива каматна стапка (за 940 милиони денари, или за 27,3%).

Графикон бр. 14. Структура на активата и пасивата, според типот на каматната стапка

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Индириктната изложеност на ризикот од зголемување на каматните стапки, односно индириктниот кредитен ризик, којашто произлегува од присуството на кредити со променлива и прилагодлива каматна стапка и натаму е значителна, иако забележа извесно намалување во 2021 година. На 31.12.2021 година, збирното учество на овие кредити во вкупните кредити изнесува 71,1% (73,5% на 31.12.2020 година), при што 62,7% од вкупните кредити имаат променлива каматна стапка, додека 8,4% се со прилагодлива каматна стапка.¹⁰

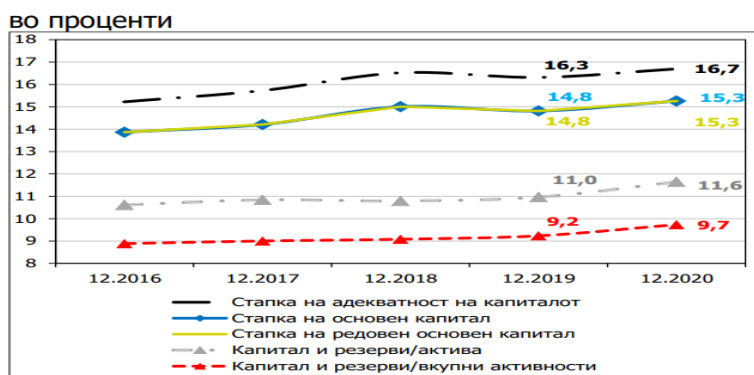
Ризик од несолвентност во 2020 година

И покрај сите предизвици од здравствената криза, банкарскиот систем ја заврши 2020 година со повисоки показатели за солвентноста и

¹⁰ НБРМ, Извештај за ризиците во банкарскиот систем на Република Северна Македонија за 2021 година.

капитализираноста, во споредба со претходната година. Стапката на адекватност на капиталот забележа годишно зголемување за 0,4 процентни поени, до нивото од 16,7%. Дури 43% од сопствените средства на банкарскиот систем отпаѓаат на капиталните додатоци утврдени согласно со супервизорската оценка и на заштитните слоеви на капиталот, коишто, пак, се особено значајни во услови на кризни епизоди, кога може да се искористат за справување со предизвици од различна природа и интензитет.

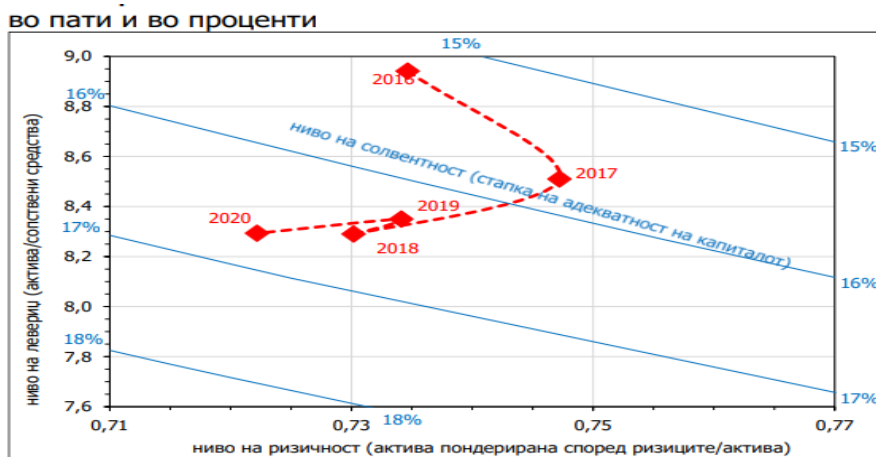
Графикон бр. 15. Показатели за солвентноста и капитализираноста на македонскиот банкарски систем

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Во 2020 година, банкарскиот систем ја одржа високата капитализираност и стабилната солвентна позиција. На годишна основа, стапката на адекватност на капиталот се зголеми за 0,4 процентни поени, до нивото од 16,7%, коешто е над пресметаниот десетгодишен просек од оваа стапка (16,5%). Годишно зголемување од 0,5 процентни поени, забележаа и стапката на основен капитал и стапката на редовен основен капитал, коишто на 31.12.2020 година изнесуваат 15,3% и се значително повисоки од пропишаниот минимум од 6% и 4,5%, соодветно (притоа само една банка има издадено инструменти на додатен основен капитал). Истовремено, и учеството на капиталот и резервите во вкупната актива, односно во вкупните активности на банкарскиот систем се зголемија, за 0,6 и 0,5 процентни поени, соодветно и на 31.12.2020 година изнесуваа 11,6% и 9,7%, соодветно. Ваквото подобрување на сите показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем произлегува од поизразеното зголемување на капиталните позиции во споредба со зголемувањето на активностите на банкарскиот систем.

Графикон бр. 16. Ниво на левериџ, ризичност и солвентност на банкарскиот систем

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

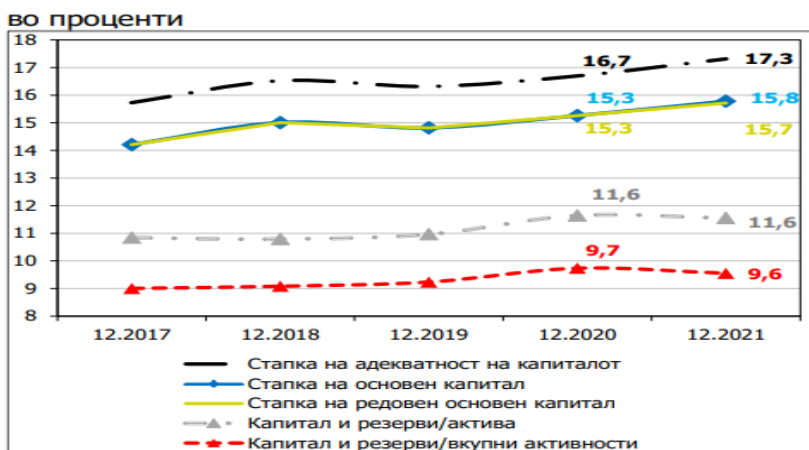
Во споредба со банкарските системи на земјите од нашето окружување и со ЕУ, македонскиот банкарски систем претежно има пониски показатели за солвентноста. Кај оваа група анализирани земји, стапката на адекватност на капиталот се движи во интервалот помеѓу 16,3% и 25%. Расчленувањето на стапката на адекватност на капиталот на нејзините составни компоненти упатува на истовремено намалување на соодносот меѓу активата и сопствените средства, како и на учеството на активата пондерирана според ризиците во вкупната актива, што севкупно придонесе за зголемување на стапката на адекватност на капиталот во 2020 година.¹¹

РИЗИК ОД НЕСОЛВЕНТНОСТ ВО 2021 ГОДИНА

Во 2021 година, банкарскиот систем одржува висока капитализираност и стабилна солвентна позиција. Стапката на адекватност на капиталот забележа годишно зголемување за 0,6 процентни поени, до нивото од 17,3%. 42,8% од сопствените средства на банкарскиот систем отпаѓаат на капиталните додатоци утврдени согласно со супервизорската оценка и на заштитните слоеви на капиталот, кои се особено значајни во услови на кризни епизоди, кога може да се искористат за справување со предизвици од различна природа и интензитет.

¹¹ НБРМ, Извештај за ризиците во банкарскиот систем на Република Северна Македонија за 2020 година.

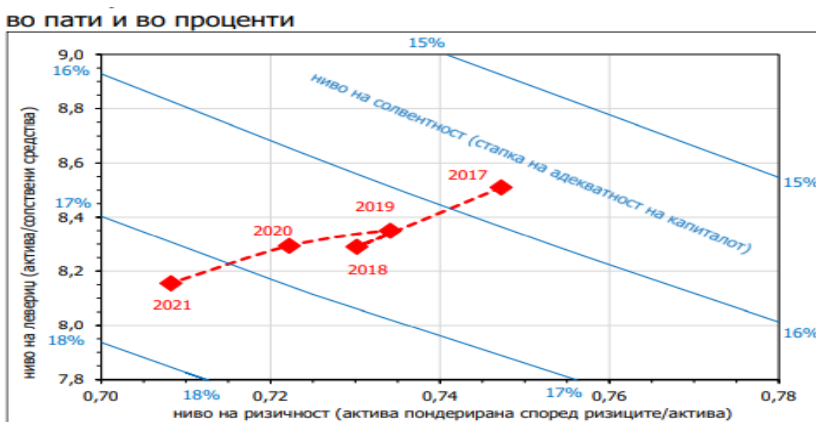
Графикон бр. 17. Показатели за солвентноста и капитализираноста на македонскиот банкарски систем

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Банкарскиот систем ја заврши 2021 година со главно подобри показатели за солвентноста и капитализираноста, во споредба со претходната година.

Графикон бр. 18. Ниво на левериц, ризичност и солвентност на банкарскиот систем

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Расчленувањето на стапката на адекватност на капиталот на нејзините составни компоненти упатува на истовремено намалување на соодносот меѓу активата и сопствените средства, како и на учеството на активата пондерирана според ризиците во вкупната актива, што севкупно придонесе за зголемување на стапката на адекватност на капиталот во 2021 година.¹²

Заклучок

Банките се соочуваат со најразновидни ризици и овие ризици меѓусебно не се исклучуваат и честопати меѓусебно се поврзани. Зголемувањето кај каматните стапки може да го зголеми ризикот од неисполнување обврски бидејќи банките може да се соочат со повеќе тешкотии при реализирањето на ветените плаќања по своите долгови. Со тоа може да се зголеми и ризикот поврзан со ликвидноста за банката доколку плаќањата по кои не се исполнуваат обврските се значајни за потребите на управувањето со ликвидноста. Ова, во крајна линија ќе влијае врз заработувачката и врз капиталот на банката.

Во 2020 година, банкарскиот сектор во РС Македонија е изложен на бројни предизвици, меѓутоа соодветно одговори на тие ризици. Кога имаше здравствена и економска криза, банкарскиот систем ја задржа стабилноста и придонесе за ублажување на последиците од корона-кризата, остварувајќи притоа солиден раст на активностите. Ова се должи на довербата на јавноста во банкарскиот систем, а, и поради брзата реакција на Народната банка. Подобрување бележи солвентноста на банкарскиот систем, ликвидносната позиција на банките исто така се подобри, кредитниот ризик бележи подобрување, додека пак валутниот и ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности забележаа извесно годишно зголемување.

Во 2021 година солвентноста бележи подобрување, ликвидносната позиција на банките е стабилна, кредитниот ризик е во границите на нормалата, валутниот и ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности се на прифатливо ниво. На почетокот од 2022 година, геополитичките ризици на коишто е изложена македонската економија се зголемуваат како резултат на руско – украинскиот конфликт.

Народната банка во континуитет ги следи сите случувања и предизвици и е подготвена да ги преземе сите потребни мерки, за да банкарскиот систем функционира со максимална продуктивност и минимални загуби.

¹² НБРМ, Извештај за ризиците во банкарскиот систем на Република Северна Македонија за 2021 година.

Користена литература

- [1] НБРМ, Извештај за ризиците во банкарскиот систем на Република Северна Македонија во 2020 година.
- [2] НБРМ, Извештај за ризиците во банкарскиот систем на Република Северна Македонија во 2021 година.
- [3] НБРМ, „Одлука за методологијата за управување со ризиците”, „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 113/19.
- [4] Марија Г.С., (2021) „Финансиски пазари и институции” – Универзитет „Гоце Делчев” – Штип, Економски факултет, Штип.
- [5] Михаил П., (2009) „Финансиски пазари и институции” - Универзитет „Гоце Делчев” – Штип, Економски Факултет, Штип.
- [6] Ристо Ф., (2010) „Финансиски менаџмент” – Универзитет „Гоце Делчев” – Штип, Економски факултет, Штип.
- [7] Горан П., (2011) „Управување со банките (второ издание), Економски факултет, Скопје.
- [8] Сениша С., Сашо А., (2004) „Финансиски менаџмент”, Универзитет „Св. Кирил и Методиј”, Економски факултет, Скопје.
- [9] Barbara C., Claudia G., Philip M. (2006) „Introduction to banking”, 1th edn. Pearson College Div.
- [10] Љупчо Трпески, Банкарство и банкарско работење - прво издание, Скопје, 2009.
- [11] Љупчо Трпески, Пари и банкарство, Economy press, Скопје, 2003.
- [12] Shelagh H. (2005), „Modern banking”, John Wiley & Sons, London.
- [13] Flempel, G.H. and Simonson, D.G. (1999) Bank Management, 5th edn. New York: John Wiley & Sons.
- [14] Koch, T.W. and MacDonald, S.S. (2000), Bank Management, 4th edn. Orlando, FL: The Dryden Press.
- [15] Saunders, A. and Cornett, M.M. (2003) Financial Institutions Management: A Risk Management Approach, 4th edn. New York: McGraw Hill/Irwin.
- [16] Sinkey, J.F. Jr (1998) Commercial Bank Financial Management, 5th edn. London: Prentice Hall International.